List 11. **NOVICE** Tečaj XXXVII.

gospodarske, obrtniške in narodne.

Izhajajo vsako sredo po celi pôli. Veljajo v tiskarnici jemane za celo leto 4 gold., za pol leta 2 gold., za četrt leta 1 gold.; pošiljane po pošti pa za celo leto 4 gold. 60 kr., za pol leta 2 gold. 40 kr., za četrt leta 1 gold. 30 kr.

V Ljubljani v sredo 12. marcija 1879.

Obseg: Smrekov in pa jabelčni zakožni žužek. — Kaj sloveči popotni učitelj Adolf Trientl pripoveduje. — Neposrednji gnoj. — Sadna drevesa in cepiči iz deželne sadjerejske šole na Slapu v vipavski dolini. — Močilnik za travnike. — Vspehi vremenske telegrafije (Witterungstelegrafie) lansko leto. — O dr. Jos. Perwolfovem delu „Slavjansko-orientalno vprašanje". (Konec.) — Nepoboljšljivi so! — Črtice iz Bosne. (Konec.) — Mnogovrstne novice. — Dopisi. — Novičar.

Gospodarske stvari.

Smrekov in pa jabelčni zakožni žužek.

Iz Dobrove poleg Ljubljane.

V nedeljo dne 2. marca je c. k. okrajno glavarstvo oklicati dalo, da naj posestniki v črnem gozdu suha smrekova drevesa posekajo ter iz gozda izvozijo. To pa zaradi pokončanja črnemu gozdu škodljivega smrekovega zakožnega žužka (Forstborkenkäfer). Da bi ljudje le ubogati hoteli!

Ker je ravno sedaj pravi čas za pokončavanje škodljivega mrčesa te vrste, naj jaz omenim, da po naših sadnih vrtih tudi en žužek te vrste drevje in sicer jabelčna debla, njihovo kožo in veje izjeda. Pravi se mu jabelčni zakožni žužek (Apfelborkenkäfer).

Ta žužek ima prav tiste škodljive lastnosti, kakor gozdni. Kakor je smrekovega žužka dvoje vrst: eden veči, drugi manjši, ravno tako je z jabelčnim žužkom. Manjšega vrtnega žužka črv je blizo 1 centimeter dolg; on je belorudečkast in izjeda na stotine o zimskem in spomladanskem času kožo jabelčnih drevee. — Večega žužka črv je pa 3 do 4 centimetre dolg, ploščast, doraščen za mali prst debel, glavo ima črno kleščasto, po vrhu je pa rujav. Ta črv kožo in les žre in spomladi se sliši iz jablan, kjer se ta červ gostí, glas „rrrrrk". En sam tak grd črv more v eni zimi in spomladi mlado jabelčno drevo pokončati. Zasledil pa tega črva nisem nikjer drugod, nego tukaj. — Vzemi oster nožiček, preišči, je li koža drevesu izjedena, ter odstrani črvivo kožo, pod katero je požeruh skrit. Izrezano kožo pa moraš iz vrta spraviti, kajti v njej utegne zalega druzih črvov skrita tičati. Do živega gladko izrezano kožo sè drevesnim mazilom dobro zamaži.

Ako je ta škodljivec napadel staro drevo, katero posebnega dobička ne obeta, posekaj ga, ter z mladimi nadomesti. Posebno učitelji s pomočjo šolske mladine tukaj veliko koristiti moremo. Učitelj sadjerejec naj črva poišče, otrokom v šoli pokaže, ter naj kako pero ali kaj druzega otrokom za dar nabranih in v šolo prinesenih črvov podari. Morebiti mu kmetijska družba kak goldinarček dá, da si nakupi darov za pridne šolarje.

Avg. Adamič, učitelj.

Kaj sloveči popotni učitelj Adolf Trientl pripoveduje:

A. O živinoreji na Tirolskih planinah.

V Niederdorfu v pustriški dolini so pred nekimi leti določili navado, da se ima goveji živini na planinah vsaj vsak drug dan s soljo namešanih otrobov pokladati. Stroški za to so za ves čas, dokler so goveda na planinah, znesli za eno govedo 44 kr. S temi majhnimi stroški pa so gospodarji dosegli velik dobiček. Živina se je skrbneje varovala, kajti pastir jo je moral vsak drug dan pred oči dobiti, da jej je dal osoljenih otrobov lizati. Živina je postala bolj krotka in ubogljiva, da jo je bilo potem lože od nevarnih krajev na planinah odganjati. Vrh tega se je živina bolje redila in bolj zdrava bila, kakor v poprejšnjih časih, ko se jej je solí manjkrat, pa naenkrat preveč dajalo. Gosp. Trientl korist tega ravnanja jasno dokazuje s tem, da pravi: „prijatelj! ne soli si celi teden svoje juhe prav nič, v nedeljo pa vrzi celo pest solí v juho, in čutil boš razloček".

Vsled tega priporoča Trientl vsem planinarjem, naj ravnajo po zgledu planinarjev v Niederdorfu.

B. O mlečnem napajaču za teleta.

Kaj je ta napajač? bodo vprašali naši bralci. Nič druzega ni, ko žehtar s kavčukovo sesalko, ki je prav tako narejena, kakor je sesce kravjega vimena. Na tej sesalki sesa tele iz žehtarja mleko prav tako, kakor iz vimena in ga tudi le toliko dobiva.

Ta napajač je kmetijska družba (consortio agrario) v Tridentu najprvo vpeljala, po nji pa kmetje, ki so z njim prav zadovoljni.

Hvalijo pa te napajače zato, ker se teletom ž njimi mleko odmeri in se krave zato bolj varujejo; tudi se teletom pozneje posneto mleko daje, kateremu se lahko moke ali lanene moke doda. Teleta se kar brž po rojstvu postavijo k takim napajačem in ne pridejo celó nič do maternega vimena.

V Tridentu klepar Scanconi v ulici (contrada larga) nareja take prav dobre napajače (Kälbertränker) po 3 gold. 15 kr.

Gospod Trientl jih priporoča vsem kmetijskim družbam, naj si jih naročijo iz razširijo po deželi.

Neposrednji gnoj.

Spisal Tone Kolenčekov.

Gnoj, ki ga učenjaki imenujejo „neposredni gnoj", ne rodoviti zemlje tako, kakor navadni gnoj, marveč deluje po drugih potih. Tù sem šteje se posebno apno in mavec.

Apno.

Znabiti bi se kdo čudil, da apno med gnoj štejemo, a v resnici je dober gnoj. Apno pa mora biti živo, nikoli ne ugašeno. Apno razmleto se enakomerno po njivi potrese.

Namen tako potresenega apna je zemljo zboljšati. Zemlja ima mnogo kislin v sebi, katere so vsled tega nastale, da se voda ni mogla odtekati. Ako se hočemo prepričati, da zemlja ima res kislin, poglejmo le, kaj na njej raste.

Mnogo slabih trav je gotovo znamenje, da so kisline v zemlji. Ko smo tak travnik z apnom potresli, bodo kmalu bolje trave rasti pričele zato, ker so se kisline z apnom združile in tako svojo moč izgubile. Zato pa apno ne bode na peščeni zemlji nikoli posebno koristilo, kajti v taki zemlji ni nikoli kislin, ker iz nje voda kaj lahko odteka.

Apno mora biti novo, to je, tako, da ni bilo dolgo v kaki shrambi, da še ni z zrakom preveč združeno.

Ako smo zemljo s živalskimi odpadki pognojili in potem še z apnom potresli, jo ž njim močno zboljšamo.

Kdor hoče poskusiti tako gnojenje, ne bo se kesal, vsaj malo stane, a zemlja se močno zboljša.

Mavec.

Mavec ali sadra, po Vrtovcu škajola (gips) je zeló dober gnoj. Nekatere rastline jako veselo rastejo, ako smo jih s takim gnojem gnojili. Najbolj pa se prilega detelji. Tega se vsakdo lahko prepriča. Naj vzame spomladi pest mavca in ga v podobi kake črke ali kakor koli po deteljišči potrese in prepričal se bode v jeseni, da je mavec zeló dober gnoj.

One rastline, ki so bile mavcane ali sadrane, veliko bolje rastejo memo drugih, in prav dobro bo videti znamenje, ki smo ga spomladi napravili, kamor smo mavec potresli.

A še veliko bolji je mavec iz nekega druzega ozira. Pri napravljanji gnojnega kupa izvrstno dobro je, da se kup pogostoma z mavcem potrese; mavec se združi z bežečim amonijakom in ga v gnoju nazaj drží, s tem pa rodovitost gnoja zeló povikšuje. Na stot (cent) gnoja zadostuje dva funta. Mavcani gnoj je zemlji zeló tečna hrana.

Iz tega ozira je tudi dobro mavcati polje. Mnogo amonijaka se nahaja v zraku. Dež srka to tvarino iz zraka in jo zemlji donaša; toda od vode povžiti amonijak bi, ko bi voda zbežala, jako lahko v zrak zbežal. Ako je zemlja z mavcem potresena bila, združi se mavec z amonijakom, ki se ne more več zemlji odtegniti. Rastline pričnó vspešno rasti, kakor smo na detelji videli, in pridelek bode veliko veči.

Mavec ni drag, stot veljá nekaj čez 6 gold., toraj vsak si zamore vsaj poskusiti tako gnojenje, ne bode mu žal poskušnje, marveč bode vedno raje to poskušnjo ponavljal in poslednjič bode vedno tako gnojil. Poskusite, gospodarji, ki mavca velike moči še ne poznate; zagotovljam vas, da boste mi hvaležni.

Sadna drevesa in cepiči

iz deželne sadjerejske šole na Slapu v vipavski dolini.

Da iz cenika, ki ga je vodstvo slapenske šole na svitlo dalo, sadjerejci zvedó ceno, po čim so ondi sadna drevesa in cepiči na prodaj, naj povzamemo iz njega na izbiro nekoliko vrstic.

Jabelk, res prav žlahnih, visoke rasti, nahajamo v ceniku 21 plemen, pritlikovcev pa 10, katerim cena je od 20 do 40 krajc.

Hrušek, isto tako žlahnih, pritličnih 10 plemen, po 25 krajc.

Češinj se dobí najboljih po ceni jabelk.

Tudi cepičev se dobí najžlahnejših plemen, po 2 krajc. cepič, 10 cepičev pa za 15 krajc.

Vsako drevo ima svoje pravo ime.

Močilnik za travnike.

Leta 1873. sem v „Novicah" naznanil svoj stroj (mašino), s katerim voda v močilniku sama zatvornico (ventil) odpira, in kedar voda iz močilnika izteče po travniku, zatvornica zopet doli pade in močilnik zapre. Zdaj sem ta stroj toliko zboljšal, da je vsak njegov del tako narejen, da se lahko vsaksebi dene in da vse dele v močilniku mizár, kateri je pri kakem ribniku zatvornico videl, po priloženem obrisu lahko skupaj dene. Stane stroj zdaj okoli 8 gold., to je, ventil iz cinka in železa okoli 4 gold., dile in delo okoli 4 gld.

Kedar ta stroj po deželi bolj znan postane, se bo na Kranjskem 2 do 5 sto tisoč centov sená več pridelalo, na Koroškem in Štajarskem še več, kjer imajo več vodá itd.

Prosim častita vodstva vseh kmetijskih šol, da bi vsaj tak stroj blizo svoje učilnice vpeljala. Naj bi tudi učeniki na kmetih in grajščinski oskrbniki to storili.

Močilnik se naredi tako, kakoršni so bili ribniki pod Turnom pri Ljubljani, samo, da ima le 3—7 kvadratnih sežnjev in nasip je le 2 čevlja visok. Ni treba, da bi bil močilnik na štiri vogle; zna biti 1—2 čevlja širok in potem primerno dolg. Stroj se dene v močilnik, kakor je pri ribniku zatvornica.

Vsak stroj se bo že prvo leto izplačal. Stroj tehta okoli 41 funtov. Kdor hoče kaj več izvedeti, naj se pismeno do mene obrne, ali pa sam pride stroje gledati Škofja Loka meseca marca.

Š. Kosmač.

Gospodarske novice.

Vspehi vremenske telegrafije (Witterungstelegrafie) lansko leto.

Bralcem „Novic" je znano, da je sl. ministerstvo kmetijstva ustanovilo lani na Dunaji zavod, ki je imel nalog, kmetovalcem prerokovati vreme. Povabljene so bile vse kmetijske družbe v dvojni cilj in konec, namreč naj v svojem okraji poiščejo izvedenih mož, ki bi v stanu bili po vremenskih razmerah različnih krajev razkladati vremenska preroštva, ki jih po telegrafu iz Dunaja vsak dan dobijo, — poleg tega naj pa tudi družbe vabijo kmetovalce na naročbo takih vsakdanjih vremenskih prerokovanj.

Kranjski kmetijski družbi se ni posrečilo več naročnikov dobiti razen enega, ki je pa pozneje tudi odpadel. Radovedni smo bili tedaj, ali bodo v drugih deželah kaj več kmetovalcev dobili, ki se oglasijo za prejemanje vremenskih prerokovanj.

Časnik „Wiener landw. Zeitg.“ nam naznanja zdaj, da je 20. dne u. m. v klubu dunajskih kmetovalcev in gozdarjev poročal vitez dr. Lorenz, svetovalec v ministerstvu kmetijstva, o vspehu navedenega vremenskega prerokovanja lansko leto tako-le: Avstrijo so po različnih podnebnih (klimatičnih) razmerah razdelili v 33 okrajin; iz vseh teh okrajin pa se je oglasilo le 5 mož, ki so prevzeli razlaganje vremenskih telegramov, ki so dobajali vsak dan na odločene telegrafne štacije. Naročnikov na to prerokovanje se je pa iz vseh dežel tudi le majhno število oglasilo, namreč 126. — Prerokovanj se je od 100 spolnilo 80 do 90 v tacih deželah, ki se ne prištevajo planinskim deželam. V planinskih deželah (Štajarsko, Koroško, Kranjsko itd.) se nobeno prerokovanje ni izkazalo resnično; zato je vremenska telegrafija le hvalo našla na Českem, Moravskem, v doljni in gornji Avstriji.

* *Goveja kuga* se je prikazala v Hernetiču, selu blizo Karlovca na Hrvatskem. Deželna vlada kranjska je tedaj hipoma razglasila zapoved ostre zaprtije meje kranjske.

Zgodovinske stvari.

O dr. Jos. Perwolfovem delu „Slavjansko-orientalno vprašanje“ zvanem.

Piše Fr. Potočnik.

(Dalje in konec.)

VI.

Da prihitim do konca, ne bom v razgovor jemal, kar Perwolf pové o srbskih in grških bojih za svobodo, akoravno je to kaj mikavno berilo. Zadnji oddelek Perwolfove obravnave je mojstersko dovršen in dela veličasten vtis, podučljiv in zanimiv. Čitalca se polasti čut, kakor pri pogledu velikanske slike kakega slavnega slikarja. Kakor pred sliko nesmrtnega Rafaela, Rubensa in dr. po več ur stojiš, in če si jo že dosti ogledal, zopet in zopet nazaj prideš, ter jo vnovič občuduješ in zmirom kako novo lepoto na njej najdeš; tako boš Perwolfovo knjigo vedno odpiral in zopet čital, kar si že s premislikom prebral, in prepričal se boš, da tu nimaš opraviti z navadnim človekom, ampak z učenjakom velikanske zgodovinske vednosti, in priznati je meni, da nisem zmožen, bralcem „Novic“ bodi tudi le v odlomkih narisati podobo Perwolfovega mojsterskega dela. Tukaj vidimo Metternicha in njegovega prijatelja Fr. Gentza, kateri je pisal v času, ko je sveto carstvo rimsko ponehalo: „Avstrijska monarhija se odsihdob ne sme več smatrati za nemško vlast. — Avstrija nima nič skupnega z Nemčijo. — Ako hoče cesar še kako moč obdržati, mu ne kaže druzega, ko prestaviti svoj sedež na Ogersko.“ — Tukaj vidimo, kako je bojazen pred Slovani zabranila vsako ukrepljenje Avstrije, in kako so Madjari državo ob moč djali; tu najdemo zabilježene nazore Schwarzenberga in Windischgrätza, ki se je toliko bal pred panslavistično zaroto; tu vidimo tudi gospoda Gagerna v frankobrodskem parlamentu in tudi Košuta, ki je leta 1876. sramotno zatajil svojo idejo podonavske zveze, katero je leta 1862. v družbi s Pulsky-em in Klapko v Turinu skoval.

Tukaj se tudi bere, kako je Stratimirovič dne 4. rožnika 1869. v ogerskem državnem zboru utemeljil in predlagal: „Avstro-Ogerska se na noben način ne sme vmešavati v orientalne zadeve, kedar turško državo zadene preteča katastrofa, najmanj pa potegniti se za Turčijo; turško gospodarstvo se je v Evropi preživelo, in interesi civilizacije ter človeškega napredka zahtevajo, da se smrt Turčije ne zabranuje; in Avstrija krščanskih narodov ne sme opovirati ne posredno, ne neposredno v njih emancipaciji.“ — Podoben predlog v obliki resolucije je stavil Miletič že v seji 20. maja l. 1869. Razume se, da so Madjari oba predloga zavrgli.

Iz te knjige tudi izvemo misel Beustovo: „Da Avstrija ne sme braniti, da se osvobodé turški kristijani in si ustanové lastne samostojne države namesto Turčije; tudi se bere, kako je minister grof Andrassy še leta 1871. bil proti vsaki okupaciji in vsakemu vmešavanju v iztočne zadeve; tudi se pové, kako so Magjari padli po ogerskih Srbih, in kako so jim ostro prepovedali gojiti simpatije za srbsko kneževino, koje vladalce so imenovali druhal klativitezev in fanatičnih kmetov.

Helfert, ostrašen po spisu Fadejevem „o iztočnem vprašanji (1869.)“, roti avstrijsko vlado, naj bo Slovanom pravična, ker bodo le potem gojili simpatije za Avstrijo, ako se §. 19. v resnici oživi, če ne, pa bodo vedno bolj k Rusiji nagibali se. Helfert govorí za federalizem, kakor Fischhof in Hohenwart. Perwolf še enkrat omeni, kako se Poljaki grdo obnašajo, in pristavi še opombo: dogodki na Balkanu so razveselili vse slovanske rodove, pa tudi raztogotili Madjare in Švabe. Posebna razburjenost je bila med Madjari: magnati, jurati in literati, žurnalisti in poslanci, študenti in čikoži, vsi so kričali „o svojih bratih Osmanih“, vpili so v zbornici, na ljudskih taborih in na komersih „o ledenem pihu severnega kolosa, o barbarskih Moskalih“ itd. ter hoteli napraviti novo križarsko vojsko zoper Ruse. Magjarski študentje so šli v Carigrad in turški zofte so prišli v Pešto, ter skupno vekali na Ruse „premagane barbare“ — poslednjega aprila — rotili se in pridušali, da bodo magjarske in turške sablje (morda one iz Vilagoša in Plevne?) rešile civilizirane narode (Magjare in Turke!) pred „moskovsko šibo“. — Odveč bi bilo, našteti vse podrobnosti ginljivega azijatskega bratovanja med Turki in Magjari; omenimo le, da so sami izrekli, da hočejo imeti enako osodo, da se Magjar ne loči od Turka in Turek ne od Magjara. „Habeat sibi par nobile fratrum.“

In kaka zmešnjava je v obeh avstrijskih parlamentih! Oba se branita „novih slovanskih držav“ na svojih mejah. Grof Andrassy je večkrat rekel, da se take nove države ne smejo trpeti, in Bosna se je le zato zasedla, da bi se tam kaka nova slovanska država ne naredila. Turčija se mora ohraniti, Slovani morajo nje sužnji ostati. Ker se pa propad Turčije ne dá več zabraniti, mora Ogerska pomisliti — tako je rekel Tisza — da ima ona prvo pravico do teh dežel, in Avstrija mora — tako je rekel dr. Giskra — ne samo Bosno in Hercegovino, ampak vse dežele do egejskega morja in do Grecije pod svojo oblast spraviti. Tastran in unstran divje vpitje, bahanje in širokoustenje, od strani Slavjanov zopet slavaklici in vrisk nad ruskimi zmagami, iskanje po ruskih agentih na Ogerskem, tožbe na veleizdajstvo, — to je babilonska zmešnjava v Avstriji. — Konečno pravi Perwolf: Avstrija ima zdaj na izbiranje, ali hoče iti s Slovani ali zoper Slovane. Naj se hitro odloči; dolgo ne more več omahovati; upajmo, da bo Avstrija svoje sovraštvo do Slovanov počasi odložila, posebno zdaj, ko to sovraštvo nima niti pomena niti koristi za-njo, in da bo v zvezi z Rusijo, pogumno, iskreno stopila na iztok, ne da bi stanje kristijanov samo nekoliko zboljšala, ampak da bi jih popolnoma osvobodila. Škoda, da se to ni uže zdavno zgodilo! Ko bi bili maršal nadvojvoda Albreht, generali Maroičič, Rodič, Filipovič, Mollinary, Jovanovič z na-

šimi slovanskimi polki velikemu knezu Nikolaju kot zavezniki roko podali, ko bi se bil z ruskim „hurrá!“ združil avstrijski „živio Franjo Josip, kralj ugarski, češki, hrvatski!“ koliko hitreje bi bilo vse storjeno, koliko krvi prihranjene — in kar je za Avstrijo najbolj važno — Jugoslovani bi pozdravili poleg cara Aleksandra tudi cesarja Franca Josipa za svojega osvoboditelja.

Berolinski mir ima velik pomen v svetovni zgodovini, pa slovansko — iztočno vprašanje s tem še ni rešeno; Bolgari niso še popolnoma svobodni, Macedonija in Albanija ostali ste še pod Turkom. Rusi in vsi Slovani zahtevajo pa popolno vničenje turškega gospodarstva v Evropi ter popolno svobodo Jugoslovanov, svobodo tako pred Turki, kakor pred Magjari. Dokler se ta tirjatev ne izpolni, dokler je na slovanskem jugu še kaka senca barbarskega gospodarstva Azijatov, tako dolgo se bodo po vseh slovanskih pokrajinah od češke šumave do tihega morja, od ledenega morja do sinje Jadre in črnega morja razlegale besede Acerna Klonoviča: „Dvignite se bratje na svet boj, preženite iz svojih pokrajin prokletega zmaja! Uničite gospodstvo sultanovo in dvignite krščanski križ v čast in veljavo!“

Le taka rešitev vzhodnega vprašanja more Slovane zadovoljiti.

Politične stvari.

Nepoboljšljivi so!

V državnem zboru na Dunaji je ustavoverni polž zopet enkrat roge pokazal in kdor je mislil, da so se Herbstovci po zadnjih blamažah in nesrečah kaj poboljšali, lahko je spoznal, kako hudo se je motil. Bilo je to pri obravnavi podpore za moravsko mejno železnico, ki je lastnina zopet ene tistih privatnih družeb, katere so večini „ustavovercev“ tako na srce priraščene, da brez vse vesti popusté blagor volilcev in davkoplačevalcev, če le morejo dobiti kako podporo za svoje „dobre prijatelje“, ki so navadno takim družbam načelniki. Tako je bilo tudi ta pot.

Moravska ta železnica je potrebovala 75.000 gld., da je mogla plačati letošnje obresti (kupone). Obrnila se je toraj do vlade s prošnjo, da bi se jej ta denar podelil iz državne blagajnice. Vlada je temu pritrdila in tako je prišla ta reč v državni zbor.

Po prejšnjih praskah Herbstovcev med sabo in z vlado bi bil človek mislil, da se bodo takemu zahtevanju uprli vsi od Herbsta do Kurande, al glej! — vsi so glasovali za vladno predlogo. Pozabljene so bile vse hude besede, ki so jih med razgovorom o Bosni drug drugemu solili. Čeravno smo doživeli uže toliko denarnih polomov („krahov“), so ti gospodje še zmiraj tisti, kakor so bili; britke skušnje, hude zadrege, beda gospodarska in trgovinska — vse to jih ni nič poboljšalo. Njihova vera je ta, da država mora pomagati posamesnemu, da se tako more sama vzdržati. Ali čudno! ta „posameznik“ je vedno le eden in isti, — denar, ki se jemlje revnim davkoplačevalcem in daje milijonarjem, pride zmiraj le v roke tistim ljudem, katerim je ustavoverna stranka naklonjena. Res, skoro se človek naveliča na teh ljudéh prazno slamo mlatiti, vsaka svarilna ali opominjevalna beseda je bob v steno, o tem se ustavoverna stranka ne dá več poboljšati. Tu ne pomaga nič, če poslanec dr. Kronawetter še tako živo popisuje bedo in revo, ki se povsod vidi, če pripoveduje, kako davkovski iztirjevalci obrtnikom jemljó celó postelje, če so le par goldinarjev davka na dolgu; takim tožbam se ustavoverci smejejo. In zakaj bi se ne? „Ta Kronawetter — si mislijo gospodje — je sanjač, naše finančne umetnosti toraj ne razume.“

Prav res čuditi se mora človek, da o sedanji splošni denarni zadregi države in davkoplačevalcev, s katerimi bi se moralo ravno zdaj najbolj prizanesljivo ravnati, ravno tisti gospodje, ki so največ krika delali zarad potrošenega denarja v Bosni, zdaj brez silne potrebe dadó privatni družbi 75.000 gld. To je pogum, ki nam je nerazumljiv in kakoršnega ne vidimo v nobenem drugem parlamentu.

Grof Andrassy ni dobro storil, da s predlogom o zasedbi Bosne vred ni podal zbornici tudi načrt kake nove železnice v „novi Avstriji“ (kakor se zdaj Bosna imenuje), za katero bi bila država dala bogato poroštvo. Ker se je podpora moravske železnice sprejela, bi se sprejela bila tudi taka železnica.

Večina državne zbornice je uže zarita v nesrečno gospodarsko politiko, tu ne pomaga nobena reč. Le poglejmo, kaj je zadnjih pet let storila. Če se je naredila kaka postava, je bilo to le na prid kake privatne ustavovercem priljubljene družbe. V to vrsto spada tudi naprava državnih posojilnic, zidanje dalmatinskih železnic, poroštvo za pelsen-prisensko, za dnjestersko, za braunausko-strasswalchenersko, za praško-duksensko, za leobersdorfersko, šentpöltensko železnico itd. Druzih popostav narodnemu gospodarstvu v prid ta stranka ni stvarila.

Ogromnega denarja so Avstrijo stale te železnice! Koliko Bosnij bi bili lahko s temi milijoni pridobili si!

Zato naj bodo narodi avstrijski veseli, da gredó dnevi te državne zbornice h koncu; potem naj pa ljudstva skrbé, da si volijo drugačne zastopnike v državni zbor. Skušinj britkih imajo zdaj dovolj, da bodo vedeli, komu je zaupati, komu ne.

Ozir po svetu.

Črtice iz Bosne.

(Dalje.)

V Banjiluki je še vse križem stalo in ležalo; ni bilo dosti drugače kakor na kakem živinskem sejmu na kmetih. Upitje ljudí in mukanje ter rezgetanje lačne živine, ki je večidel noč in dan pod milim nebom se parila in zmrzovala, rožljanje vozov, vojaških in drugih — vse to je človeka tako mamilo, da se ni vedel kam obrniti. Po hišah je bila vsaka luknja najeta, ljudje so skoro drug vrh druzega ležali in čepeli; prostora pa je bilo še manj nego druge pote, ker je bilo veliko hiš pogorišče še od zadnjega napada Turkov na našo posadko in bolnišnico; zažgali so jih turčini iz jeze, da so jih naši šrapneli tako naglo razgnali.

Jaz sem brž spoznal, da sem o svojem opravku še vsaj za par tednov prezgodaj sèm prišel. Vse je bilo še narobe, nihče ni nikomur nič upal, Turki še vedno niso hoteli verjeti, da bi naši ne bili potisnjeni nazaj, čeravno je Filipovič bil uže blizo Sarajeva, Virtemberg pa marširal proti Livnu. Kristijani so bili prebojazljivi in čeravno so našim stregli in šli na roko kolikor so mogli, so vendar to delali z nekako plašnostjo in vedno molili: „Bože daj zmago vojakom našega novega cara, da nas turški asker (vojak) vseh ne pokolje!“

Ko sem nekoliko ozrl se na vse štiri strani, da bi vedel, kam se mi je najprvo obrniti, mignem Bošnjaku, ki se je bil pred mano ustavil, in ga prašam, če hoče za mano nesti robo ter povedati mi, kje bi mogel dobiti kaj podstrešja. Za prvo je mož pripravljen, gledé druzega pa se popraska za ušesi in reče, da on sam uže

več dni ni drugje spal, ko pod kakim vozom; kuča mu je bila pogorela o napadu Turkov. To je sitno, kajti tu na sredi ceste v veliki gnječi vendar nisem mogel bivati, zato ukažem Bošnjaku, naj me spremi do gostilnice, v kateri sem že prejšnja leta bil parkrat prenočil. Menda je bila tudi zdaj ta še edina količkaj spodobna, ker videl sem le prave luknje, po katerih se je večidel točilo žganje, a ne več poštena bosenska „rakija" (slivovka), marveč prava gnojnica, ker je bilo za steklenicami videti večidel kak kriv judovski nos.

„Evo, gospodine!" — zakriči moj nosač in mi pokaže oblanje — znamenje, da se tù pivo toči. Napis to tudi res kaže in ker sem res žejen, stopim v ne preobširni prostor, napolnjen z vsake baže ljudmi, večidel vojaki, med katerimi je bilo tudi več častnikov. Na steni zagledam tablico z napisom „Lagerbier der Gebrüder Kosler in Laibach" in ker mi je ta pivarna uže po imenu in blagu znana, naročim si dve posodi — zá-se in za svojega nosača. No, bilo je dobro, tako se ve da ne, kakor po avstrijskih mestih, a pilo se je; tudi še v primeri z drugimi za živež potrebnimi rečmi ni bilo predrago. Mojemu Bošnjaku pa ni nič kaj dišalo, ker je to nenavadno mu pijačo požiral tako, kakor bolnik zdravila.

Ker je več častnikov prihajalo in odhajalo, ogovorim enega (bili so od dalmatinskega polka) in ga poprašam, kako je kaj in ali je okolica uže pomirjena. Pogleda me od nog do glave, potem me praša po imenu in namenu. Ko mu vse to povem, mi reče, naj se najprej oglasim pri stotniku, da ne bom imel kakih sitnosti, ker tu veljá še zmiraj vojaška postava. Toraj ni druzega, nego podati se k stotniku, da se izkažem s svojimi pismi. Se vé da je Bošnjak mojo robo nesel za mano. Stotnik ni bil z mano prav nič prijazen, godrnjal je, da ima razen vojaških tudi opravila s „civilisti" in pregledavši moja potna pisma mi je rekel, naj sam skrbim si za streho in varnost, on nima niti ljudí niti časa, da bi se ukvarjal z mano. V mestu — je rekel — se mi ni bati ničesar, če bom pa po okolici in vaséh stikal, se mi pač utegne kaj zgoditi, za kar pa on nikakor noče biti odgovoren; stanovališče bom težko dobil, ker je vse za vojake uže naprej najeto.

S tem je vsahnil njegovega govora vir, obrnil mi je hrbet in jaz sem šel. (Dal. prih.)

Mnogovrstne novice.

* *Zdaj, ko je sreberni denar* zopet začel izhajati na dan, izvemo, da je do lanskega poletja dunajska banka v svojih hramih imela nad 60 milijonov gold. srebra nakopičenega; od aprila meseca lanskega leta jej je na novo došlo nad 27 milijonov gold. Cela njena sreberna zaloga znaša danes 90 milijonov, med katerimi je 85 milijonov kovanega denarja, 5 milijonov pa srebra v palicah, to je, še ne skovanega. — Tudi v cesarskih blagajnicah se je toliko srebernega denarja nabralo, da ima finančni minister zdaj okoli 25 milijonov gold. na razpolaganje. Ker pa je znano, da veliki trgovci pa tudi mnogi drugi ljudje imajo tolarjev in druzega srebernega denarja v svojih kasah zaprtega, se sme reči, da je v našem cesarstvu skupaj za kakih 140 do 150 milijonov gold. srebernega denarja.

* *Stroški za šole in armade.* Različne države potrosijo od svojih dohodkov za šole in armade te-le zneske: Severna Amerika za šole čez 8 milijonov gold., za armado nekaj čez 5 milijonov, — Švajca za šole čez 3, za armado 4 milij., — Angleška za šole čez 2, za armado 14 milij., — Nemčija za šole čez 2, za armado čez 9 milij., — Avstrija za šole čez 1, za armado čez 5 milij., — Francoska za šole čez 1, za armado 18 milij., — Italija za šole pol, za armado čez 6 milijonov gold.

* *Železnica iz Trbiža v Potablo* se bode odprla 1. julija.

* 5. dne t. m. je 60 let stari jud Mate Walzer, konjski kupec iz Ruskega, v vasi Mielnici v Galiciji umrl. Kar brž so zagnali hrup, da je za kugo umrl. Raztelesenje mrliča po komisiji izvedencev je pa kazalo, da je bolezen navadni antraks bila.

Naši dopisi.

Iz Glamoča v Bosni 1. marca. M. — Naj „Novicam" danes naznanim tudi kaj druzega in ne samo kmetijskega. V okrajih travniških, livanskih in glamočkih se mnogo govorí o ustaših, ki hočejo na spomlad zopet začeti kak boj. Nahaja se tu res še mnogo orožja; tako so v Travniku pretekli teden naši vojaki našli mnogo orožja pod deskami skritega, katerega je bilo do 30 tovorov, zraven tega pa tudi dosti municije. In kaj mislite, kako je to orožje le-sem prišlo? Turške žene so vse to orožje pod svojo obleko skrito polagoma tje nanosile, ko so v cerkev hodile in poleg cerkve pod tu nakopičene deske poskrile. Najbrže so Turki nameravali, se v enem času v cerkvi zbrati in vojake napasti, morebiti ponoči. Tudi v naši okolici še vedno kaj orožja najdemo. Serežani svojo službo jako dobro opravljajo in si vse nevarne ljudí in hiše dobro zapomnujejo. Po takem menda spomlad ne bo za Turke nobene žetve, kakor si jo morebiti domišljujejo. — Ker tukaj v Glamoču nimamo nobene kosarne, stanujemo le v hišah, od katerih njihovim posestnikom ob mesecu stanovnino plačujemo. Hiše, katere smo večidel v slabem stanu našli, smo uže popravili tako, da je v marsikateri bivati jako prijazno. Ko bi se tukajšnje hiše lepo popravile, ne dalo bi se lahko lepšega sela misliti od Glamoča. Grič, na katerem stojí to mestice, ni previsok; proti severu, vzhodu in zahodu se razprostira lepa in rodovitna planjava, po kateri se pase neštevilno živine vsake vrste; proti severu se razprostira ova ravnina celih 7 ur daleč, proti vzhodu pa 4 ure in se konča z lepim $2^1/_2$ ure dolgim in nad pol ure širokim jezerom, katero poleti navadno popolnoma vsahne. Na zahodni strani bila so še pred dvema letoma lepa bogata sela (vasi), ki pa so pozneje po turški armadi vsa upepeljena bila. Nesrečni prebivalci teh krajev vtekli so v Dalmacijo; zdaj pa, ko so se na vladno povelje zopet vrnili, prebivajo v podzemeljskih luknjah, kjer imajo veliko glada in mraza prenesti. Tako je bila vas Rove, ki je štela nad 60 hiš, od katerih pa dandanes le še dve stojite, vse druge so po Turkih požgane. Tudi se vidijo v tej rodovitni ravnini razvaline neke velike hiše bega Pilipoviča, ki je bila podobna veliki kranjski grajščini, pa je tudi pred 3 leti vpepeljena bila; imenovani beg je pozneje ni več sezidal. Omeniti moram še lepo turško pokopališče pri teh razvalinah, katero je najlepše, kar sem jih v Bosni videl, obzidano je. Ker se grobi tukaj nikdar ne prekopljejo, si je lahko misliti, da je ovo, kakor so tudi druga pokopališča, jako obširno; krog vsacega sela se vidi mnogo velikanskih kamnov, ki so postavljeni na grobih umrlih. Grobni napisi se le malokdaj nahajajo. Ločijo pa se grobi možkega spôla po kamenih v tem, da imajo podobo glave na koncih, ženske pa imajo kamne skoz in skoz enako debele. Umrlim vojakom se navadno na grobni kamen vseka meč in različno pobarva. O pogrebih Turkov čital sem v svoji mladosti v neki slovenski knjižici; ko pa sem prvič sam videl tak pogreb, usilil

se mi je smeh. Ni bil bolnik še popolnem mrtev, uže je bilo korito pripravljeno z gorko vodo, v katerem so bolnika, brž ko je umrl, vsega umili. Prišel je turški pop, ki je mrliča popolnem obril, mu z vato nos in ušesa zamašil, in v platno, ki ga je komšia (sosed njegov) donesel, zavil; platno je potem na nogah zašil. V tem času je mnogo prijatlov došlo, ki so nosilnico, na kateri je deska pribita in mrtvec ležal, vedno četiri drugim četirim na rame dajali, dokler niso prišli do pokopališča, kjer so ga neusmiljeno v izkopano jamo vrgli, z deskami in potem z zemljo pokrili. — Ker bode preštevanje in popisovanje ljudstva do zadnjega dne tega meseca končano, zato moremo upati, da se bodo že prihodno spomlad tukajšnji fantje v vojake pobirali. Mi to težko pričakujemo in smo radovedni, kako se bodo Turki v naši armadi sukali. Bodo li nosili obleko našo ali drugačno, to se dozdaj še ne vé; pa tudi tega ne vemo, bodo li Turki s kristijani pomešani, ali pa bodo imeli svoj lastni polk. Turška vlada je pobirala vojake le turškega zakona; kristijani bošnjaki pa so bili vojaščine popolnoma prosti. Vojakov dalo je vsako selo na leto enako število; tako je dal Glamoč vsako leto 6 vojakov, ki so kakor avstrijski, po tri leta linije služili in sedem let redif (rezerve). Na vaje šli so vsako leto za mesec dni v Travnik, kjer je mnogo kosarn, v katerih lahko stanuje 4000 vojakov.

Iz Celja 6. marca. — Naj tudi „Novice“ v svojih listinah zapomnijo, kakošne grozne nasledke ima to, da narodna ravnopravnost ni pripoznana v šolah na zemlji slovenski, in da zato uže popevanje domačih (slovenskih) pesmi veljá za „panslavistično“ demonstracijo, ruska himna pa za „veleizdajstvo“! Da bi naš narodni jezik ne bil še zmirom preganjani pankrt in bi bili šolski ravnatelji možje, ki se zavedajo, da v Celji nismo na Pruskem, ampak v slovenski avstrijski deželi, ne bilo bi se zgodilo to, kar se je zgodilo unidan na tukajšnji gimnaziji pod ravnateljstvom gosp. Svobode, kateremu hud trn v pêti je slovenščina. Po končanem prvem semestru je nekoliko gimnazijskih dijakov zbralo se v gostilnici zvedriti se polletnega šolskega truda, katerega po sedanji šolski sistemi res ni malo. Prepevali so tù slovenske pesmi in ko so bili uže jako „židane volje“, kakor mi Slovenci pravimo, zapeli so tu rusko pesem. To je bilo ravnatelju ovadeno in neusmiljena kazen je zadela 5 najizvrstnejših dijakov, ki so izgnani z opazko „zarad veleizdajstva“ in izgubili štipendije, 33 pa jih je na več ali manj ur v šolski zapor vtaknenih bilo. Da je to naredilo po celem mestu veliko senzacijo, razume se samo po sebi. Ko bi se bili dijaki z razsajanjem v gostilnici ali zunaj gostilnice pregrešili, nobeden bi jih ne zagovarjal, kajti vsak tak eksces zasluži kazen, se ve da primerno kazen. Al če med druzimi slovenskimi pesmami pride na vrsto tudi ruska, ni to druzega, nego to, da se v naših nemških shodih popevajo tudi pruske pesmi — brez kazni. Se ve da si gospodine Svoboda misli: „ja, Bauer! das ist was anderes.“ Evo — vse to izvira od tega, da narodne ravnopravnosti — še zmirom pogrešamo v šolah in uradih. Kdaj pač bode bolje?! Bi ne bil ta dogodek vreden interpelacije v državnem zboru?

Izpod Vremšice 5. sušca. — Med učitelji „transfugi“ v postojnskem šolskem okraju zneslo bilo se je v jeseni prošlega leta jajce z imenom „zweigverein des krainischen Landeslehrer-Vereines“, katero naj je učiteljem-kruhoborcem in uskokom pravo dobrodelno zavetje. Da so to, na videz prazno lupino izvalili, stopila je skupaj trójica, katera je to lupino z okrožnico, v kateri so „in unterrichtsangelegenheiten“ „portofrei“ vabili prva so le one učitelje k „zweigvereinu“, kateri so bili po nazorih te trójice za uskokstvo več ali manj godni. Jedro te se ve da nemške okrožnice bilo je precej sladko in zvabljivo ter veternjakom prava delisa. Poudarjalo se je v njej „vzajemno delovanje“, „napredek“ in Bog si ga vedi kaj še druzega. Za nameček so vsakemu, katerega „zweigvereinu“ pridobé in 3 gld. plača na leto, obljubili „koran“ svoj — Schulzeitungo. Ko je národno časop sje ta enostranski čin svetu odkrilo, so ti Abrahamovi sinovi tako velikodušni postali, da so od svoje mize vsakemu národnemu učitelju tega okraja košček papirja v podobi slovenskega vabila vrgli v naročje, se ve da brez vspeha. A kar se dalje časa greje in godi, nazadnje godno — ali pa gnjilo — postane, ter se uže, kar si bodi, izvali. In tako bilo je tudi tukaj. Kar ob enem zlezlo je iz te na videz sicer prazne lupine celih petindvajset možiceljnov učiteljev, kateri se sedaj prav po nemčursko-surovi segi šopirijo. Karakteristično pri tem je posebno to, da se med njimi tudi taki nahajajo, od katerih bil bi trezen človek vsega poprej pričakoval, nego bornega kruhoborstva in odpadstva. Al kaj pod tem ljubeznjivim božjim solncem ni vse mogoče! Strastni narodnjak prelevi se v strahovitega nemčurja, vrednega sodruga „prokletih grabelj“, čemur najboljši dokaz so letošnji listi „korana“ afterpedagogov — glasovite „Laib. Schulzeitung-e“. V tem listu raznašajo sedaj vso svojo salamensko modrost sè znanimi frazami zato, ker se je obzorje nemčursko v tekočem letu ozaljšalo v našem skoz in skoz národnem okraju z novimi petindvajseterimi kometi, kateri so udje slovečega „zweig“-, „zwerg“- ali po najnovejši izjavi popa-učitelja g. Vodopivca tudi „cvrk-verein“. V metlah teh kometov odseva se nesloga med učitelji, predrzno natolcevanje, preganjanje národu zvesto ostalih učiteljev. Sramotno je res, da se more dandanes kaj enacega, in posebno še v postojnskem okraju v živelj uvesti! Dolgo ni šlo, a vendar je sadú „Schulzeitunga“ dočakala za — kratke dni. Teh 25 renegatov-kometov pa menda tudi šolskih postav kaj posebno ne spoštuje, sicer bi postavo o ponavljavnicah gotovo nekoliko bolj rešpektirali in bi o času ponavljavne šole svojih pol ure trajajočih shodov (prej ko ne brez višjega dovoljenja) ne napravljali, kakor se je to godilo dne 6. svečana t. l. v Senožečah, kamor je prilezlo bilo med drugimi tudi šestero kukavic enorazrednih ljudskih šol, menda — pečeno raco k notranjskemu Dežmanu — obirat, kateri so pa ob enem tudi skupaj 24 ur ponavljavne šole ta dan -- opustili. Gorjé, ko bi šest národnih učiteljev, ali po g. Vodopivčevi terminologiji „sechs widerspänstige Kinder“, kakor jih je v znanem privatnem pismu krstil, kaj takega izvršiti se predrznilo! Pela bi uže pod njegovo roko „tatrutte“ tako, da bi se naš stari Nanos od samega strahu tresel; tudi brez disciplinarnih preiskav in „rüg“ bi ostalo ne bilo. Presrečni so res ti gospodje, kateri svojo stanovsko dolžnost vpričo krajnega nadzornika samo zato brez zadržka zanemarjati smejo, da oguljenemu predmetu „nepraktičnim stenskim tablam“ dadó svojo „anatema sit“. Povedati moramo vendar na vsa usta „petindvajsetorici“, da, ko je nesla zastavo neravnopravnosti celó na Primorsko, zadela je na trda kraška tla, kjer za njene tendence niti pedi zemlje več ni. Učitelji primorski so neomahljivi značaji, pravi možaki, ponos národa, vredni sinovi majke Slave in vredni svojega lepega imena, katere naj bi tudi kranjski učitelji zvesto posnemali ter se svoji domovini hvaležne sinove skazali, ne pa lastni materi z odpadom nehvaležno v obraz bili. — Neumni majhni otroci igrajo se posebno radi z milnatimi penami, katerih mehurčki v par trenutkih izginejo. Tudi ta „petindvajsetorica“ naj se po svoje krat-

kočasi in razveseljuje; saj je gotovo vsega pomilovanja vredna, ker svoj najdražji zaklad — „narodnost značajno prepričanje“ tako brezmiselno od sebe proč meče za prazni nič. — Za nameček le še par besedí. Kako so ti „ongavi“ svoji obljubi zvesti ostali, kaže najbolj to, da je njihov „koran“ (Schulzeitunga) sedaj po novem letu popolnem obnorel, česar se more vsakdo iz posamesnih listov prepričati. Ali se to pravi za povzdigo šolstva, edinost med učiteljstvom, pravi napredek, blagor národa in domovine, oliko med učitelji itd. skrbeti? Ali se to ne pravi svoje lastne besede žreti in svojim obljubam fige kazati, samega sebe za norca imeti? Zakaj pač vse črnite in okoli vsega vohunite, kar se z vami vred maliku odpadništva ne uklanja? Odgovorite si sami, ako ste zmožni le še količkaj logično misliti! Postanite zopet možaki, a ne veternjaki! Vedite pa tudi, da za vetrom rad vihar nastane, in da kdor drugim jamo koplje, se sam v njo pogrezne. ú.*ú.

Iz Podnanosa 9. sušca. — Že to, kar smo čitali v 9. listu letošnjih „Novic“ v dopisu iz Postojne, da je med narodnimi odborniki županije postojnske razptrija nastala, vsled katere bi utegnila národna stranka pri volitvi občinskega predstojnika propasti, nas je neprijetno osupnilo. Al kar strmeli smo, ko je počil glas, da v sosedni občini postojnski je res tisti nemčur Matija Burger, katerega prva volitev je bila od sl. ministerstva ovržena, zdaj pri drugi volitvi 27. dne u. m. z veliko večino glasov zopet bil za župana izvoljen! — Da so postojnski nasprotniki našega naroda si na vse kriplje prizadevali in se vsakoršnih sredstev poslužili, da tudi za naprej na krmilu županije ostanejo, no, to vse razumemo. To pa nam je celó nerešljiva uganjka, kaj je odbornike iz podsosesk premotilo, da so svojo narodnost zatajili in svojim občanom in narodu našemu tako zaušnico dali, da so z nasprotniki za Burgerja glasovali in propad narodne stvari provzročili! — da so namreč odborniki in podžupani Janez Jež s Strmice, Andrej Širca iz Studenega, France Šimčič iz Beljskega, Anton Furlan iz Zagona, Anton Mihelčič iz Malega otoka, Jožef Jurca iz Velicega otoka in Janez Likond iz Starevasi — možaki, ki so se do zdaj za narodne pravice in čast občine in dežele pri vseh priložnostih krepko potezali, — da ravno tisti možaki, ki so pritožbe zoper lansko volitev Burgerja izvršeno po navodih sovražnikov, podane na c. k. okr. glavarstvo, c. k. deželno vlado in sl. ministerstvo podpisali, so sedaj svoje prepričanje tako naglo spremenili, da jim je 27. svečana hipoma belo postalo, kar so poprej za črno imeli!! Zeló želimo od teh mož razjasnila o tej svoji prekuciji, sicer bi se utegnilo misliti, da jih je v tako vedenje zapeljala sebičnost, ki človeku pečat brezznačajnosti na obraz pritiskuje. Ako odpadlim odbornikom prvi narodni kandidat ni po volji bil, naj bi bil oče Jež, katerega tukaj za kolovodjo nove volilne prikazni imamo, narodne odbornike in podžupane na pogovor povabil, da bi se bil drug narodni kandidat postavil. Nas zadeve postojnske županije sicer nič ne brigajo, vendar menimo, da ako se nemčurstvo v bližnji občini tako širi, ne more to tudi nam sosednim Podnanoscem na korist biti. Prizadevali si pa vender bomo o prihodnjem obnašanji imenovanih odpadnikov poročila dobivati, katere bomo tudi zvesto po „Novicah“ razglašali; morebiti si s tem luč prižgemo v razjasnilo tega, kar nam je danes še skrito.

Iz Kranja 9. marca. (*Volitev mestnega odbora in župana*) se je letos vršila brez vseh agitacij čisto mirno. Nemčurčeki tukajšnji, ki uže davno vidijo, da vse „ihrer Liebe Mühen“ bilo bi zastonj, če bi hoteli po veliki večini narodno zastopstvo našega mesta spodkopavati, mirovali so popolno in na „belem listu“, ki so ga jim narodnjaki podali s ponudbo, naj v mestni zastop tudi zapišejo en par svojih, so poblevno podpisali kompromis, vsaj vidijo, da to, kar je národni zastop pod županstvom gosp. Kar. Šavnika storil za naše mesto, ki je ves drug obraz dobilo, bi oni nikdar ne bili storiti mogli. In tako imamo zopet gosp. Karola Šavnika, deželnega poslanca, na čelu našemu mestu, narodna gospoda Tomaž Pavšler in Jan. Marenčič in pa „Deutsch-Krainer“ gosp. Franc Dolenc, kakor pl. Radić imenuje nemčurje, so mu svetovalci. Ne moremo pa skleniti tega kratkega poročila drugače, kakor da zakličemo poštenim našim narodnim mestjanom: živili!

Iz Ljubljane. — Kakor spodej poročilo iz seje mestnega odbora kaže, imamo po veliki noči zopet volitvene borbe. Prememb ni pričakovati v nobenem razredu. Naši volilci 3. razreda si ne bodo želeli boljših zastopnikov, kakor so gospodje Horak, Klun, Jurčič, ki po pravilnem redu izstopijo, pa zaslužijo enoglasno zopet voljeni biti. V 1. in 2. razredu pa se tudi ne bode dalo nič spremeniti, dokler — smo z vladno sistemo tam, kjer smo lani bili.

— (*Iz seje deželnega odbora dne 7. in 10. marcija.*) Deželni odbor se je posvetoval in sklepal o pripravah za prihodnje deželno zborovanje, ako bi imel biti deželni zbor sklican med véliko nočjo in med bi-u koštmi; — na dopis c. kr. deželne vlade, da je v zadnjem deželnem zboru sklenjena postava o občinskih plemenskih bikih zadobila cesarjevo potrjenje, se je sklenilo, da se potem, kedar bo ta postava v deželnem zakoniku razglašena, pošlje županstvom okrožnica zarad vpeljanja in izvrševanja te postave, sosebno pa zarad tega, da se napravijo popisi plemenske goveje živine, da se postavijo komisije in določijo takse za spuščanje bikov; — za napravo mizarskega in ključarskega dela za novo norišnično poslopje na Studencu je sprejel deželni odbor ponudbo firme barona Alfonza Zoisa; — na dopis deželnega šolskega sveta je deželni odbor pritrdil predlogu krajnega in okrajnega šolskega sveta, da se Janez Jarm v učiteljski službi na ljudski šoli v Poljanah v novomeškem okraji definitivno potrdi; — občini Zagorje na Notranjskem se je za l. 1879. dovolila 20% priklada na vžitnino od vina in mesa.

— (*V seji mestnega odbora 6. dne t. m.*) se je določilo, da nove volitve mestnih odbornikov za 3. razred imajo biti 15. aprila, za 2. razred 16. aprila in za 1. razred 17. aprila. V 1. razredu izstopijo 4 odborniki (dr. Zupančič, dr. Schrey, dr. Suppan in Mahr), — v drugem razredu izstopijo 3 odborniki (dr. Schöppl, dr. Keesbacher in Leskovic), — v tretjem razredu pa izstopijo tudi 3 (gospodje Horak, Jurčič in Klun). Novih volitev bo tedaj 10. — Odbornik Regali je v tej seji utemeljil svoj predlog o pomnoženji razsvetljave v nekaterih predmestnih krajih; ta predlog se izroči v pretres magistratnemu odseku; — drugi svoj predlog, po katerem naj mestni odbor pošlje prošnjo državnemu zboru za novo postavo zoper oderuhe, pa bode utemeljil v eni prihodnjih sej. — Gosp. Potočnik je predlagal, naj se letos volilni imeniki natisnejo in volilcem izročé; predlog pri glasovanji ni dobil večine. Dalje opozoruje on gosp. župana, da je jako škodljivo za ljubljansko močvirje, če se razne rečí mečejo v Ljubljanico, ki so potem na poti, da se voda hitro ne odteka, in da na mahu nastopajo povodnje. — V tej seji je odbornik Regali obrnil pozornost županovo na ljubljanske berače, katerih je čedalje več in med njimi mnogo lenuhov iz vnanjih občin; župan je obljubil po-

magati, kar se bo pomagati dalo, da se odpravi nadležno beračunstvo.

— Za zidanje nove hranilnice so razpisana zidarska, tesarska in vsa druga dela v skupnem znesku za 111.645 gold. 71 kr. Ponudbe podvzetnikov se pismeno sprejemajo do 24. dne t. m. dopoldne do 12. ure od vodstva hranilnice, kjer so na ogled razpoloženi dotični stavbeni načrti. Dela pa se ne bodo posamesnim obrtnikom oddala, ampak enemu podvzetniku vsa skupaj.

— Za c. kr. deželnega sodnijskega svetovalca v Ljubljano je imenovan gosp. Alojzij Tschech, dozdaj c. k. okrajni sodnik v Mariboru.

— (*Valvazorjeve kronike 52. snopič*) je prišel te dni na svitlo. V slikah, ki jih ima ta snopič, se zopet lepo kaže velika umetnost Novakova.

— „Slavjanka" — polka mazurka za glasovir, vglasbil Srečko Carli, je tudi nam došla. Tako mična stvarca je ta „Slavjanka", da se mora prikupiti vsacemu Slavjanu.

— (*Tombolo*) napravi tukajšnje katoliško društvo 23. dne t. m. ob $5^1/_4$ uri zvečer.

— Kärnt. Volksst." se pritožuje, da je v Celovcu meso dražje kakor v Ljubljani, ter pravi, da najbolje je v Celovcu po 58 krajc., slabeje po $54^1/_2$ kr. — „Dragina — pravi „Kärnt. Volksst." — nam ne bode tujcev privabila."

Novičar iz domačih in tujih dežel.

Z Dunaja. — Tukajšnji časnik „Osten" ima v zadnjem svojem listu vvodni članek z nadpisom „zur Situation", v katerem po blizo 8letnem takem vladanji grofa Taaffe-a na Tirolskem, da se je ondi pridobil vseh strank srca, si „Osten" dokazovati prizadeva, da bode Taaffe tudi kot minister iskreno delal za mir in spravo dandanes nasprotnih si strank v Avstriji. „Osten" piše: „Grof Taaffe je kot cesarski namestnik v Tirolih to bil, kar je uže poprej kot minister bil in bode gotovo zopet kot minister, namreč: mož nobene stranke, mož samolastnih resno prevdarjenih načel, pred vsem iskreno udan blagru dinastije in države. Zato kot ces. namestnik v Tirolih ni bil nobeni stranki nasprotnik, vsem strankam prijazen, od vsake stranke pa je zahteval, da spolnuje državljanske dolžnosti. Ker ta načela njegova ostanejo mu tudi načela na mestu ministerskem, smemo se za gotovo nadejati, da bode izpolnil svoj velevažni poklic." — Tako „Osten", s katerim se popolnem skladamo o želji, da bi grofu Taaffe-u obveljalo pomiriti narode avstrijske. Al — da se mu to posreči, treba je poleg odličnih osobnih lastnosti posebno to, da ga je resna volja delati na premembo vladne sisteme. V tej edini, vsem narodom pravični, leží mir in blagor Avstrije.

— Delegacijam ste o bosenskih zadevah 2 predlogi v sklepanje izročeni: 1) za stroške zasede Bosne in Hercegovine za leto 1878. se je razen uže dovoljenih 60 milijonov gold. potrebovalo še $41^7/_{10}$ milijonov gld., vlada zahteva dovoljenje tudi teh milijonov in pa še 5 milijonov več, tedaj za 1878. leto skupaj 106 milijonov in 720.000 gold.; 2) za leto 1879. potrebuje 35 milijonov in 444.000 gold. Ker je 20 milijonov uže dovoljenih, naj se dovoli še ostanek.

— V delegacijah v Budapeštu delajo le še bolj odbori. Ali to, kar oni kuhajo, boste tudi delegaciji sprejeli, je vprašanje. Odbor avstrijske delegacije je sklenil predlog: naj se od zasednih bosenskih in hercegovskih stroškov za lansko leto odbije 5 milijonv, za letošnje leto pa 5·4 milijonov gold. Vojni minister je objavil, da teh odbitkov vlada nikakor ne more odobriti. Če pa minister in njegovi vladni pomočniki ne bodo bolje zagovarjali svojih zahtev, bode se vladi težko posrečilo zmagat v delegaciji. Kakor je vojni minister grof Bylandt 4. dne t. m. železnico Dalja-Brod-Zenico zagovarjal nasproti železnici Sisek-Novi, ni mogel odseka prepričati, da ne bi se dalo zmanjšati nekoliko stroškov; od druge strani pa — in to je za nas Jugoslovane posebno važno — je minister potrdil sumičenje, da vlada hoče vse dobičke zasedene Bosne in Hercegovine Magjarom nakloniti.

— O 25letnici poroke cesarjeve je minister notranjih oprav deželnim predsedstvom poslal naznanila, da bosta cesar in cesarica sprejemala edino le deputacije dežel in glavnih deželnih mest. — Finančni minister pa je vsem ces. uradom razposlal razglas, da se bodo v spomin sreberne poroke cesarjeve kovale sreberne svetinje 2 gold. vredne, ki se bodo vsem ces. uradnikom 1. maja poslale proti plačilu 2 gold.

Koroško. — Župnik plajberški gosp. Kališnik o nesreči, ki je po dveh plazih z Dobraća zadela Plajberg pustni torek, poroča „Vaterl." tako-le: en plaz bil je 180 metrov širok, 12 pa visok, drugi pa 530 metrov po širjavi, 6 pa po visavi. Na zasutih poslopjih se škoda ceni na 24.000 gold., na pokončanem lesu v gozdih na 50.000 gold. 39 ljudí je mrtvih, 7 hiš se je popolnem podrlo, 7 pa jih je zeló poškodovanih. Nesreča je grozna!

Iz Trsta. — Živahno uže je tukaj delovanje za volitev odbornikov v mestni zastop, ki je tem važneji, kjer je ob enem tudi deželni zastop. „Edinost" spodbuja volilce, naj ne poslušajo sladkih obljub nasprotnikov in naj izberó le domačine, ne pa tujcev za zastopnike svoje, ter britko toži, da nekateri narodnjaki po okolici so se začeli nekako polovičarsko kazati. Jim je li „dvajsetica" ljubša nego lastno poštenje in blagor domovine?! — Radovedni smo, kako se bo c. kr. deželna vlada obnašala pri volitvah, ki nas je v taborih zmirom zagotovljala, da nam ni nasprotna.

Iz Ogerskega. — Vojni minister je obljubil, da bo s 1. aprilom začelo se število naše armade v Bosni znižavati. Do tje bodo tudi Rusi že pobrali svoje vojake iz Bolgarije. Po vsem tem se človeku skoro zdi, kakor da bi bili imeli do zdaj toliko število vojakov doli le zavoljo Rusov. Če le kak upor mohamedancev tega namena nenadoma ne prečrta!

— Mesto Szegedin je v veliki nevarnosti zavoljo povodnji. Voda je predrla že na treh krajih čez jeze in 10. dne t. m. je bilo v Dorožmi 400 hiš po nji popolnoma pokončanih. Mesto je v hudem strahu, jezi se delajo noč in dan, če pa voda ne vpade, se bodo težko držali in vse mesto je pogubljeno. Od Perćore do Szegedina je bilo do včeraj blizo 100.000 oralov polja pod vodo, tudi alföldska železnica je na več krajih predrta.

Žitna cena

v Ljubljani 8. marcija 1879.

Hektoliter: pšenice domače 6 gold. 50 kr. — banaške 8 gold. 40 kr. — turšice 4 gold. 20 kr. — soršice 5 gold. 93 kr. — rži 4 gold. 55 kr. — ječmena 4 gold. 39 kr. — prosa 4 gold. 39 kr. — ajde 4 gold. 39 kr. — ovsa 2 gold. 60 kr. — Krompir 5 gold. 82 kr. 100 kilogramov.

Odgovorni vrednik: Alojzi Majer. — Tisk in založba: Jožef Blaznikovih naslednikov v Ljubljani.